

***Psallus albicinctus* (Kirschbaum, 1856) i *P. pseudoplatani* Reichling, 1984 (Heteroptera: Miridae: Phylinae) – drugie stanowiska w Polsce**

BARBARA LIS¹, GRZEGORZ GIERLASIŃSKI²

¹ Zakład Zoologii, Instytut Biologii, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole, e-mail: canta@uni.opole.pl

² ul. Doliny Miękusiej 27/44, 43-316 Bielsko-Biała, e-mail: ggierlas@gmail.com

Abstract. [*Psallus albicinctus* (Kirschbaum, 1856) and *P. pseudoplatani* Reichling, 1984 (Heteroptera: Miridae: Phylinae) - the second localities in Poland]. The genus *Psallus* Fieber, 1858 is represented in the Palearctic Region by more than 120 species, and is regarded as a non-monophyletic taxon. Species in this genus are usually small; their body length not exceeds 6.0 mm, and never are green (a body colour is from black to brown, red and yellow). They are zoophytophagous, and most of them overwinter in the egg stage and are univoltine. 23 species of the genus have been reported from Poland so far. This note presents the second localities for two *Psallus* species, i.e., *Psallus albicinctus* and *P. pseudoplatani* in Poland, both from the Western Beskid Mts.

Key words: Hemiptera, Heteroptera, Miridae, Phylinae, *Psallus*, faunistics, second record, distribution, Poland.

Rodzaj *Psallus* Fieber, 1858 jest rodzajem bardzo licznym w gatunki, mającym w Palearktyce ponad 120 przedstawicieli (Wachmann i in. 2004). Uważa się, iż nie jest on grupą monofiletyczną (Yasunaga i Vinokurov 2000), a zawarte w nim taksony można podzielić na trzy mniejsze grupy monofiletyczne mające obecnie rangę podrodzajów: *Psallus* Fieber, 1858, *Mesopsallus* Wagner, 1970 i *Pityopsallus* Wagner, 1959 (niemniej jednak Wyniger (2004) postuluje podniesienie dwóch ostatnich do rangi rodzaju, a dla wszystkich pozostałych wyróżnianych podrodzajów sugeruje ich synonimizację z rodzajem *Psallus*).

Długość ciała u gatunków z rodzaju *Psallus* nie przekracza sześciu milimetrów, a jego ubarwienie nigdy nie jest zielone (zakres kolorów zmienia się od czarnego do brązowego, czerwonego i żółtawego). Większość gatunków zimuje w stadium jaja i zwykle ma tylko jedno pokolenie w roku. Są zoofitofagiczne, a poza sokami roślinnymi ich pokarmem mogą być małe bezkręgowce, zwłaszcza mszyce. Wiele gatunków tego rodzaju może współwystępować w tym samym czasie na tej samej roślinie żywicielskiej (Gossner 2008; Endrestøl i Ødegaard 2011).

W Polsce rodzaj *Psallus* reprezentowany jest przez 23 gatunki: *P. (Apocremonus) betuleti* (Fallén, 1826), *P. (Apocremonus) montanus* Josifov 1973, *P. (Hylopsallus) assimilis* Stichel, 1956, *P. (Hylopsallus) perrisi* (Mulsant & Rey, 1852), *P. (Hylopsallus) variabilis* (Fallén, 1807), *P. (Hylopsallus) wagneri* Ossiannilsson, 1953, *P. (Mesopsallus) ambiguus* (Fallén, 1807), *P. (Phylidea) quer-*

cus (Kirschbaum, 1856), *P. (Pityopsallus) lapponicus* Reuter, 1874, *P. (Pityopsallus) luridus* Reuter, 1878, *P. (Pityopsallus) piceae* Reuter, 1878, *P. (Pityopsallus) pinicola* Reuter, 1875, *P. (Hylopsallus) pseudoplatani* Reichling, 1984, *P. (Pityopsallus) vittatus* (Fieber, 1861), *P. (Psallus) albicinctus* (Kirschbaum, 1856), *P. (Psallus) confusus* Rieger, 1981, *P. (Psallus) falleni* Reuter, 1883, *P. (Psallus) flavellus* Stichel, 1933, *P. (Psallus) haematodes* (Gmelin, 1790), *P. (Psallus) lepidus* Fieber, 1858, *P. (Psallus) mollis* (Mulsant & Rey 1852), *P. (Psallus) salicis* (Kirschbaum, 1856), *P. (Psallus) varians varians* (Herrich-Schaeffer, 1841) (Wyniger 2004; Gorczyca 2007; Taszakowski i Gorczyca 2018; Bugaj-Nawrocka i in. 2018).

Poniżej autorzy prezentują dane o drugich stanowiskach dwóch gatunków tego rodzaju w Polsce.

***Psallus albicinctus* (Kirschbaum, 1856)**

Beskid Zachodni: Leszna Górna, użytek ekologiczny Góra Tuł (UTM CA30), 21.05.2018, 1 samiec (ryc. 1), leg. et coll. G. Gierlasiński, det. B. Lis.

Do tej pory podany tylko z Osolina (Wzgórza Trzebnickie) (Bugaj-Nawrocka i in. 2018). Stanowisko z Baranowa na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej (Burdajewicz 1993) zostało zweryfikowane i poprawnie powiązane z *Psallus ambiguus* (Gorczyca 2007). **Gatunek nowy dla Beskidu Zachodniego.**

Psallus albicinctus znany jest w Europie z Andory, Austrii, Belgii, Bułgarii, Czech, Danii, Francji, Hiszpanii,

Holandii, Luksemburga, Mołdawii, Niemiec, Norwegii, Polski, Słowenii, Węgier, Wielkiej Brytanii, Włoch, Szwecji, Szwajcarii, a także z Ukrainy, jednakże tam jego występowanie zostało potraktowane jako wątpliwe (ryc. 2) (Kerzhner i Josifov 1999; Derzhansky i Matocq 2005; Gogala 2008; Endrestøl i Ødegaard 2011; Aukema i in. 2013).

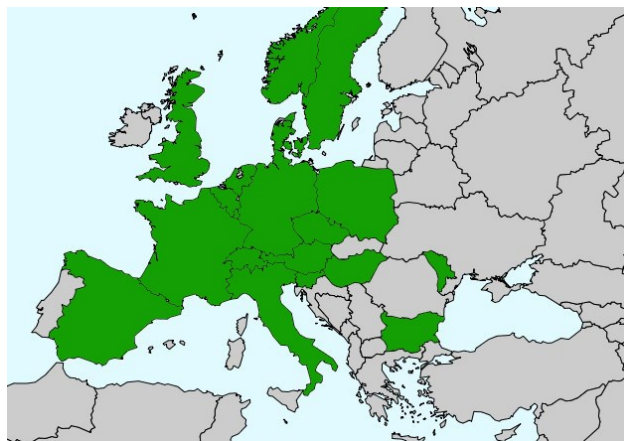

Ryc. 1. *Psallus albicinctus* - widok z góry (fot. G. Gierlasiński) [Fig. 1. *Psallus albicinctus* - dorsal view (photo by G. Gierlasiński)].

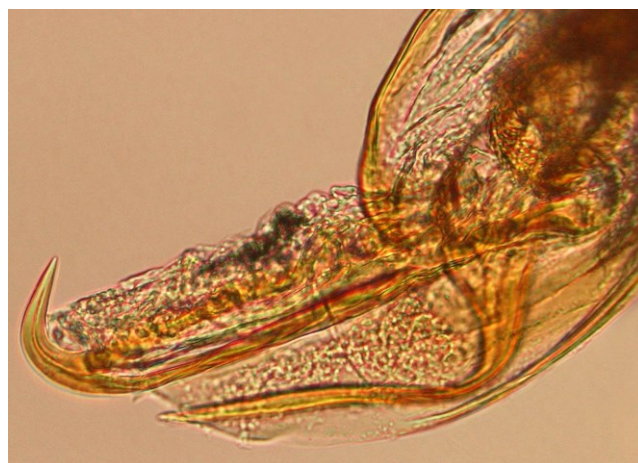
Biorąc pod uwagę rozmieszczenie *P. albicinctus* w Europie, można spodziewać się potwierdzenia występowania tego gatunku zarówno na Ukrainie, jak również w Rumunii, Słowacji, Chorwacji, Bośni i Hercegowinie oraz Serbii.

Kształt ciała zarówno samców, jak i samic jest owalny, a owłosienie podobnie, jak u następnego gatunku składa się z przylegających jaśniejszych włosków i ciemniejszych sterzących szczecin. Głowa i przedplecze pokryte drobnymi, okrągłymi brązowymi plamkami, na pozostałej części ciała plamki są nieco jaśniejsze. Pierwszy człon czułków jest żółtawy, brązowy u nasady i pomarańczowy przy wierzchołku, z dwiema mocnymi szczecinami wyrastającymi z dobrze widocznych, czarnych punktów. Pozostałe człony czułków są żółtawe, ostatni człon nieco ciemniejszy. Ponadto przez głowę, przedplecze i tarczkę przebiega środkiem jasna linia. Zarówno tarczka, jak i przedplecze są pomarańczowe, tylko przednio-boczne kąty tarczki są jaśniejsze, żółtawe. Klinik, u nasady z żółta-

wym, wąskim pasem w kształcie półksiężyca, jest pomarańczowo-czerwony, czasem żółty także przy wierzchołku. Membrana jest brązowa, a jej użytkowanie żółte. Uda są żółtawe, pokryte brązowymi i czerwonymi plamkami, a golenie żółte z brązowymi kolcami (Wyniger 2004). Szczytową część aedeagusa samca pokazano na ryc. 3.

Ryc. 2. Rozmieszczenie *P. albicinctus* w Europie [Fig. 2. Distribution *P. albicinctus* in Europe].

Ryc. 3. *P. albicinctus* – apical part of aedeagus (fot. B. Lis) [Fig. 3. *P. albicinctus* (photo by B. Lis)].

Pokarmowo *P. albicinctus* związany jest z roślinami z rodzajów *Quercus* sp. i *Salix* sp., dorosłe pojawiają się od czerwca do lipca (Wyniger 2004).

***Psallus pseudoplatani* Reichling, 1984**

Beskid Zachodni: Leszna Górna, użytek ekologiczny Góra Tuł (UTM CA30), 21.05.2018, 2 samce (ryc. 4), leg. et coll. G. Gierlasiński, det. B. Lis.

Do tej pory podawany tylko z Gipsowej Góry koło Kietrza (Sudety Wschodnie) (Wyniger 2004). **Gatunek nowy dla Beskidu Zachodniego.**

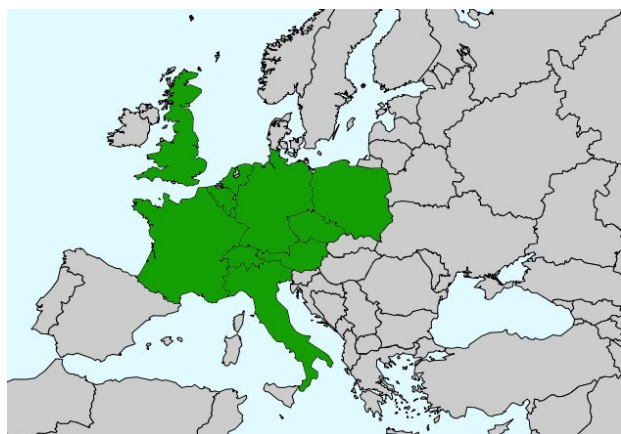
Ponadto z tego samego stanowiska w tym samym czasie (w ciągu tego samego dnia) odłowiono jeszcze

trzy inne gatunki z tego rodzaju: *P. assimilis*, *P. perrisi*, *P. varians*.

Psallus pseudoplatani został opisany stosunkowo niedawno (Reichling 1984). Jego występowanie w Europie zostało potwierdzone w Luksemburgu, Niemczech (Reichling 1984), Holandii (Aukema 1986), Francji (Matocq 1989), Czechach (Kment i Bryja 2001), Austrii (Rabitsch 2003), Belgii (Bagnée 2005), Szwajcarii (Heckmann i Blöchliger 2011), Polsce (Wyniger 2004) i we Włoszech (Wyniger 2004). Gatunek, bez konkretnego stanowiska, podawany był także z Wielkiej Brytanii (Steward i Kirby 2010) (ryc. 5).

Ryc. 4. *Psallus pseudoplatani* - widok z góry (fot. G. Gierlasiński) [**Fig. 4.** *Psallus pseudoplatani* - dorsal view (photo by G. Gierlasiński)].

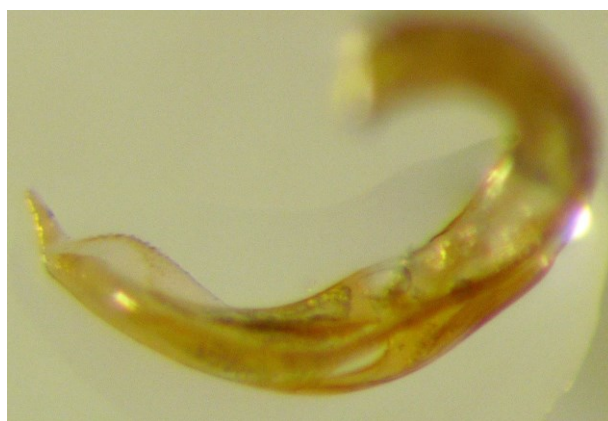
Ryc. 5. Rozmieszczenie *P. pseudoplatani* w Europie. [**Fig. 5.** Distribution *P. pseudoplatani* in Europe].

Kształt ciała samców jest wydłużony, samice są bardziej krępe, zaokrąglone. Na owłosienie ciała składają się zarówno jedwabiste, spłaszczone, przylegające włoski złotawej barwy, jak i ciemne, proste, wzniesione szczecinki. Ubarwienie głowy, przedplecza i górnej części ciała jest żółtobrązowe do brązowego; samce zwykle ciemniejsze od samic; pierwszy człon czułków żółty, brązowy przy nasadzie, z dwiema moc-

nyimi szczecinami, czasem wyrastającymi z małych, czarnych punktów; pozostałe człony czułków są żółtawe z trzecim i czwartym członem nieco ciemniejszym. Barwa klinika jest pomarańczowo-czerwona, membrana i jej użyłkowanie są brązowe, jedynie żyłka drugiej komórki jest żółtawa. Uda u samic tego gatunku są żółtobrązowe, u samców zwykle ciemniejsze, brązowawe, czasami przy wierzchołku uda obecna pomarańczowa plamka; kolor goleni jest żółty, a kolce na nich brązowe (Wyniger 2004).

Gatunkiem najbardziej zbliżonym do *P. pseudoplatani* pod względem ubarwienia jest *P. assimilis* – oba gatunki można odróżnić na podstawie budowy aparatu genitalnego samca (ryc. 6) (Reichling 1984).

Osobniki *P. pseudoplatani* pokarmowo związane są z *Acer pseudoplatanus* L.; dorosłe pojawiają się od czerwca do lipca (Reichling 1984).

Ryc. 6. *P. pseudoplatani*, aedeagus (fot. B. Lis) [**Fig. 6.** *P. pseudoplatani*, aedeagus (photo by B. Lis)].

Piśmiennictwo – References

- Aukema B. 1986. *Psallus* (*Hylopsallus*) *assimilis* Stichel, 1956 en *P. (H.) pseudoplatani* Reichling, 1984, twee Miriden nieuw voor de Nederlandse fauna (Heteroptera: Miridae, Phylinae). *Entomologische Berichten Amsterdam* **46**: 117–119.
- Aukema B., Rieger C., Rabitsch W. 2013. *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, vol. 6. Supplement*. The Netherlands Entomological Society, Wageningen, 629 ss.
- Bagnée J.-Y. 2005. Hétéroptères nouveaux ou intéressants pour la faune belge (Hemiptera Heteroptera). *Bulletin de la Société royale belge d'Entomologie* **140**: 103–122.
- Bugaj-Nawrocka A., Wieczorek K., Herczek A. 2018. Terrestrial true bugs (Hemiptera: Heteroptera) communities of selected phytocoenoses of the Trzebnica Hills. *Monographs of the Upper Silesian Museum* **9**: 1–97.

- Burdajewicz S. 1993. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) występujące w wybranych uprawach nasiennych. *Wiadomości entomologiczne* **12**: 5–10.
- Derjanschi V., Matocq A. 2005. Contribuții la cunoașterea faunei heteropterelor (Insecta, Hemiptera) din Republica Moldova. *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova, Seria Științe Chimico-Biologice* **2005**: 182–183.
- Endrestøl A., Ødegaard F. 2011. *Psallus* Fieber, 1858 and *Parapsallus* Wagner, 1952 (Hem.-Het. Miridae) in Norway. *Norwegian Journal of Entomology* **58**: 81–92.
- Gillerfors G., Coulianos C.-C. 2005. Fynd av för Sverige nya och sällsynta skinnbaggar (Hemiptera Heteroptera). *Entomologisk Tidskrift* **126**: 215–224.
- Gogala A. 2008. Heteroptera of Slovenia, V: Pentatomomorpha II and additions to the previous parts. *Annales for Istrian and Mediterranean Studies (Historia Naturalis)* **18**: 91–126.
- Gorczyca J. 2007. *Plant bugs (Heteroptera: Miridae) of Poland. Part I. Subfamilies Isometopinae, Deraeocorinae, Bryocorinae, Orthotylinae, Phylinae*. Catalogus faunae Poloniae (New series), vol 2. Natura optima dux Foundation, Warszawa, 216 ss.
- Gossner M. M. 2008. Heteroptera (Insecta: Hemiptera) communities in tree crowns of beech, oak and spruce in managed forests: diversity, seasonality, guild structure, and tree specificity. [in:] Floren A., Schmidl J. (red.). *Canopy arthropod research in Europe*. Bioform entomology, Nuremberg, ss. 119–143.
- Heckmann R., Blöchliger H. 2011. Die Wanzenfauna (Hemiptera: Heteroptera) des Kantons Thurgau. Teil 1. Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha, Leptopodomorpha und Cimicomorpha. *Mitteilungen der Thurgauischen Naturforschenden Gesellschaft* **65**: 77–173.
- Kerzhner I.M., Josifov M. 1999. Miridae Hahn, 1833. [w:] Aukema B., Rieger C. 1999. *Catalogue of the Heteroptera of the Palearctic Region, vol. III. Cimicomorpha II*. The Netherlands Entomological Society, Wageningen, 576 ss.
- Kment P., Bryja J. 2001. New and interesting records of true bugs (Heteroptera) from the Czech Republic and Slovakia. *Klapalekiana* **37**: 231–248.
- Matocq A. 1989. The presence in France of *Psallus (Hylopsallus) pseudoplatani* Reichling and confirmation of that of *P. (H.) assimilis* Stichel (Heteroptera, Miridae). *Nouvelle Revue d'Entomologie* **6**: 25–28.
- Rabitsch W. 2001. Neue und seltene Wanzen (Insecta, Heteroptera) aus Niederösterreich und Wien. Teil 3. *Linzer biologische Beiträge* **35**: 1293–1305.
- Reichling L. 1984. Les Hétéroptères du Grand-Duché de Luxembourg. 1. *Psallus (Hylopsallus) pseudoplatani* n. sp. (Miridae, Phylinae) et espèces apparentées. *Travaux Scientifique du Musée d'Histoire Naturelle de Luxembourg* **4**: 1–17.
- Steward A. J. A., Kirby P. 2010. Hemiptera. ss. 512–531 [in:] Maclean N. (red.). *Silent Summer. The State of Wildlife in Britain and Ireland*. Cambridge University Press, 765 ss.
- Taszakowski A., Gorczyca J. 2018. Terrestrial true-bugs (Hemiptera: Heteroptera) of the Eastern Beskidy Mountains – origin of fauna. *Monographs of the Upper Silesian Museum* **8**: 1–160.
- Wachmann E., Melber A., Deckert J. 2004. *Wanzen. Band 2. Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile. Vol. 75*. Goecke & Evers, Keltern, 288 ss.
- Wyniger D. 2004. Taxonomy and phylogeny of the Central European bug genus *Psallus* (Hemiptera, Miridae) and Faunistics of the Terrestrial Heteroptera of Basel and Surroundings (Hemiptera). *PhD thesis, Philosophisch-Naturwissenschaftlichen Fakultät der Universität Basel*, 285 ss.
- Yasunaga T., Vinokurov N.N. 2000. The Phylinae Plant Bug Genus *Psallus* Fieber in Japan (Heteroptera: Miridae: Phylinae). *Entomological Science* **3**: 653–668.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

SUMMARY

***Psallus albicinctus* (Kirschbaum, 1856) and *P. pseudoplatani* Reichling, 1984 (Heteroptera: Miridae: Phylinae) - the second localities in Poland**

This note presents the second localities for two *Psallus* species, i.e., *Psallus albicinctus* and *P. pseudoplatani* in Poland.

